GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 42. *Vinerĭ, 21 Fevruarie (5 Martie).* 1886.

Cestiunea autonomiei bisericescĭ.

Brașovŭ, 20 Februariu.

Ministrulŭ de culte și de instrucțiune ungurescŭ, August Trefort, a adresatŭ ḍilele acestea, cătră toțĭ prelații romano-catolicĭ din Ungaria și Transilvania o scrisore circulară, care merită tótă luarea aminte din parte-ne. Este vorba în acéstă scrisóre de *cestiunea autonomiei bisericescĭ*, care preocupă de ḍecĭ de anĭ și mințile catolicilorŭ din aceste țĕrĭ. Autonomia bisericéscă, de care se impărtășescŭ calvinii și luteraniii, precum și cei de religiunea greco-orientală au deșteptatŭ în sînulŭ credincioșilorŭ mirenĭ ai bisericei romano-catolice dorința de a'șĭ regula afacerile lorŭ bisericescĭ în unire cu clerulŭ catolicŭ pe temeiulŭ sinodalității.

Nu mai trebue sĕ spunemŭ că hierarchia bisericéscă romano-catolică, care se conduce de principii absolutiste în biserică, nu este amică ideei de autonomiă. Asemenea și statulŭ ungurescŭ de astăḍĭ, așa cum a eșitŭ elŭ din plămădéla centralismului și a despotismului de rassă, nu se póte imprietenì nicĭdecum cu ideea autonomiei, fiă ea și numai bisericéscă.

Dibaciu cum este elŭ dela fire, d-lŭ Trefort se pare că în cele din urmă a inventatŭ modalitatea, prin care sĕ pótă împăca și pe episcopatulŭ catolicŭ și pe statŭ, și sĕ pótă astupa și gurile acelora din sînulŭ bisericei catolice, carĭ strigă mereu după autonomiă. Ministrulŭ găsesce în viéța publică a bisericei destule momente, cu privire la carĭ credincioșii mirenĭ potŭ sĕ pretindă o mai mare influință, fără ca prin acésta sĕ sufere vr'o scădere adevĕrata organisațiă a bisericei. „Asemenĭ momente“, ḍice d-lŭ Trefort, „suntŭ, afară de scóla confesională, administrațiunea averei comunei bisericescĭ și în legătură cu acésta tacsarea sarcinelorŭ comunale pentru membrii singuraticĭ și eventualŭ incassarea acestorŭ tacse prin corporațiunea autonomă, în fine alegerea de preoțĭ în asemenĭ localități, unde acésta nu depinde dela presentarea patronatului personalŭ séu maiestaticŭ, séu dela libera numire din partea episcopilorŭ.“ Este dér o *autonomiă locală* a comunei bisericescĭ, de pildă ca în orașulŭ Pojonŭ (Pressburg), ce-o are în vedere ministrulŭ de culte.

Inițiativa d-lui Trefort este salutată ca unŭ evenimentŭ îmbucurătorŭ de cătră organulŭ catolicilorŭ „Magyar Állam,“ care felicită pe Escelența Sa, pentru că cu unŭ „tactŭ norocitŭ“ a îndegetatŭ acelŭ „unum necesarium“ pe tĕrĕmulŭ nisuințelorŭ de autonomiă. Numita fóiă speră, că venerabilulŭ episcopatŭ catolicŭ se va sfătuì în cursulŭ lunei acesteia asupra scrisórei ministrului și va rĕspunde în curêndŭ, așa ca ministrulŭ încă în tómna acésta sĕ pótă presenta unŭ proectŭ de lege în acéstă cestiune.

Așadér și romano-catolicii potŭ sperá, că în anulŭ acesta li se va da celŭ puținŭ autonomia, de care vorbesce d-lŭ Trefort. Cum rĕmâne însĕ cu autonomia bisericei române unite? Acéstă biserică posedă dreptulŭ de autonomiă din vechime și ea nu numai că nu șĭ-a perdutŭ acestŭ dreptŭ, dér elŭ a fostŭ din nou și pe deplinŭ recunoscutŭ înainte cu câțĭva anĭ de cătră Sântulŭ Scaunŭ alŭ Romei. De ce dér nicĭ astădĭ biserica româno-unită nu este încă pusă în folosința drepturilorŭ și instituțiunilorŭ sale sinodalĭ?

Scimŭ, că capulŭ provinciei bisericescĭ unite a stăruitŭ timpŭ de vr'o 6 anì (dela 1879 pănă la 1875) pe lângă scaunulŭ Romei nu mai puținŭ, ca pe lângă guvernŭ, pentru ca biserica sĕ se pótă folosì de drepturile ei autonome prin întroducerea de faptŭ a sinodalității. Scimŭ, că și congresulŭ scolarŭ ținutŭ în Blașiu la 1873 a adresatŭ tronului o petițiune pentru restabilirea drepturilorŭ inherente autonomiei bisericescĭ. Mai scimŭ că în anulŭ 1875 s'a mai făcutŭ o încercare, convocându-se la Blașiu „congresulŭ bisericescŭ alŭ archidiecesei greco-catolice românescĭ de Alba-Iulia și Făgărașŭ“ compusŭ din 1 parte clericĭ și 2 părțĭ mirenĭ. De aicĭ încolo însĕ nu s'a mai simțitŭ nicĭ o mișcare pentru sinodalitate, luândŭ afară câte unŭ memoriu, ce s'a adresatŭ de icĭ de colo capului Metropoliei séu episcopilorŭ.

Astăḍĭ domnesce în biserica română unită o tăcere adêncă, neliniștitóre, care numai din când în când este întreruptă prin câte unŭ nou actŭ de feloniă, de călcare a vechilorŭ instituțiunĭ bisericescĭ, de încercărĭ sinistre d'a ungurĭ ritulŭ orientalŭ și d'a alunga limba românéscă din bisericele române unite la punctele cele mai espuse.

Mirenii bisericei unite dormŭ somnulŭ celŭ de mórte, dér a sositŭ ora a unspreḍecea, în care trebue sĕ se deștepte!

Broșura d-lui Mocsary.

(A Közmüvelődési egyletek és a nemzetiségi kérdés. Irta X. Y. Budapest, Kókai Lajos, 1886.)

(Urmare.)

Străbunii n'au negligeatŭ în privința acésta nimicŭ ce ar fi făcutŭ alte popóră cuceritóre și de aceea nicĭdecum nu putemŭ pretexta, pentru justificarea maghiarisării, că vremŭ sĕ reparămŭ o vechiă negligență condamnabilă. Nicĭ cu aceea nu ne putemŭ lăuda — ceea ce fórte adeseorĭ se întêmplă — că n'amŭ persecutatŭ nicĭodată naționalitățile, căcĭ acésta nu s'a întêmplatŭ nicĭ în vremile de demultŭ nicăerĭ. Nicĭ Austria mai nainte n'a persecutatŭ nicĭodată limba maghiară, acésta s'a întêmplatŭ numai în timpulŭ mai nou sub Bach și Schmerling; mai de demultŭ se mulțămiau cu aceea, că ḍicéu: *Faciam Hungariam mendicam, deinde servam, postremo catholicam — nu ḍicéu: germanam.*

Décă pentru justificarea nisuințelorŭ de maghiarisare se provócă la ceea ce a făcutŭ Austria față cu noi, la ceea ce face Prusia și mai cu osebire Rusia față cu Polonii, și décă se trage conclusiunea, că ceea ce e permisŭ altora nicĭ nouĕ nu ni se póte interḍice, atuncĭ rĕspunsulŭ la acésta e așa de simplu, încâtŭ mai că se genéză cineva alŭ da în tótă forma; dér deórece la noi, de câte orĭ e vorba de cestiunea naționalitățilorŭ, simțĕmêntulŭ cu rațiunea divergéză și agiulŭ frasei se urcă colosalŭ, atuncĭ trebue sĕ reflecteze cineva și la altfelŭ de argumentațiunĭ și sĕ rĕspunḍă: *Si duo faciunt idem, non est idem.* Nu vremŭ sĕ vorbimŭ de partea morală și juridică a persecuțiunii limbei și naționalității, ci numai sĕ cercetămŭ, că óre acéstă persecuțiune este ea o bună politică și ce resultate se potŭ aștepta dela ea. Prusia și Rusia au unŭ jocŭ mai ușorŭ decâtŭ noi, căcĭ naționalitatea, ce voescŭ ele s'o contopéscă, acolo nu forméză jumĕtatea tuturorŭ locuitorilorŭ țĕrii. Chiar și periculŭ este acolo mai micŭ, căcĭ numai o mică fracțiune a locuitorilorŭ se ține în agitațiă și sĕ înăbușesce, și acésta de sigurŭ nu e așa primejdiosŭ, ca atuncĭ cand *declară rĕsboiu o jumĕtate a locuitorilorŭ celeilalte jumĕtățĭ; jumĕtate țéra celeilalte jumĕtățĭ a țĕrii.* Și sĕ nu uitămŭ nicĭ aceea, că noi nu dispunemŭ de aceleașĭ mijlóce ca Germania și ca Rusia. Nu scimŭ, că la noi puterea reală nu se află nicĭdecum în mânile națiunii, ci în afară de granițele țĕrii, cine nu scie, că *ultima ratio rerum* șéde în Viena?

Și cine n'ar avé în viuă memoriă evenimentele din 1848, cine n'ar simți, cine n'ar sci, că *o repețire a acelora aparține încă totŭ în domeniulŭ posibilității?* Incă și acum, în lunile de miere ale armoniei, licuresce icĭ-colea câte-o aparițiune, pe care trebue sĕ o veḍĭ cu ochii închișĭ, ca și fulgerulŭ din norĭ. Aci suntŭ d. e. întregulŭ șirŭ de cestiunĭ croate. Naționalitățile sciu fórte bine, că »statornica fidelitate și alipire“ cătră »împĕratŭ,« accentuată de ele nentreruptŭ, sună fórte plăcutŭ la anumite urechĭ, ele sciu, că mai adeseorĭ a vĕḍutŭ lumea pretinia la tórtă între Ungaria și Austria — a puterii — precum este aḍĭ la modă și la ordinea ḍilei, dér de câteorĭ nu s'a schimbatŭ disposițiunea și au dispărutŭ frumósele ḍile dela Aranjuez!

Dispunemŭ noi de aceleașĭ mijlóce, cu care procede d. e. Prusia d'a germanisa provincia Posen? Acolo Germanii voescŭ sĕ încépă a cumpĕra tóte proprietățile polone și ale lua în mânile lorŭ, și acésta le succede în mĕsură măricică, fiindcă Germanulŭ este mai cruțătorŭ și mai dibaciu. E așa ceva cu putință la noi? Zacŭ în sângele nostru însușirile necesare pentru o astfelŭ de procedere? *Nu este óre tocmai rasa maghiară mai multŭ espusă periculului d'a-șĭ vedé proprietatea ei trecêndŭ în mânile elementelorŭ, care în privința naționalității celŭ puținŭ suntŭ dubii?* In Prusia d. e. espropriază guvernulŭ sub pretextŭ d'a planta pădurĭ pe marĭ întinderĭ ale țĕrii și le coloniséză apoi cu Germanĭ, — fire-ar cu putință o asemenea operațiune la noi? Décă noi amŭ vrea sĕ întreprindemŭ o colonisare, care, pentru ca sĕ fiă de órecare însemnătate, ar trebui sĕ se esecute într'o mĕsură ceva mai mare, atuncĭ întrebămŭ: de unde luămŭ materialulŭ de ómenĭ, de unde pămêntulŭ? Căcĭ din moșiile statului acum abia rĕmâne ceva și încercarea făcută cu Ciangăii nu pré promite multŭ și dovedesce, că acéstă problemă e împreunată cu pré marĭ greutățĭ.

Și óre succesele, ce le-au obținutŭ pănă acum atâtŭ Germania câtŭ și Rusia față cu Polonii, suntŭ de natură a ne încuragia la o asemenea procedere? Séu sĕ urmămŭ invențiunea cea mai nouă a Prusienilorŭ și a Rușilorŭ: espulsiunile în masse? In contra acestora s'ar indigna întrégă țéra, și acésta numai atuncĭ ar avé la noi prospecte de rĕușită, când s'ar face în mĕsură mai mare. Cu tóte că cele douĕ imperii urméză acéstă politică de aprópe unŭ seculŭ și au pentru acésta la disposițiune tóte mijlócele puterii statului și le aplică chiar și fără cruțare, națiunea polonă nu numai că stă neînfrântă ca naționalitate, ci nicĭ nu s'a împuținatŭ.

Sĕ renunțămŭ decĭ la deșarta speranță, d'a maghiarisa pe tóte celelalte naționalitățĭ ce trăescŭ în acéstă țéră, sĕ 'nțelegemŭ că unŭ asemenea lucru e cu neputință și că fără nicĭ unŭ succesŭ provocămŭ o luptă, care ar puté fi' fatală pentru acéstă țéră. Se ḍice, că în politică singurŭ succesulŭ dă mĕsura. Bine — fiă și așa! Din parte'mĭ afirme-se, că în acéstă cestiune orĭce apelŭ la simțĕmêntŭ, la dreptate, la cuviință, la umanitate trebue pusŭ la o parte în interesulŭ marelui scopŭ, fiindŭ că crearea unității naționale în acéstă patriă este o țintă. atâtŭ de 'naltă, atâtŭ de măréță, încâtŭ sfințesce orĭce mijlocŭ; fiă așa — dér totușĭ de sigurŭ numai în casulŭ, când ținta e realisabilă? A călca în picióre dreptate și cuviință de dragulŭ unei utopii, a pune 'n jocŭ pacea între cetățenii țĕrii, a pune 'n jocŭ esistența statului — acésta'i o procedere necalificabilă.

Nu, acésta nu'i politică, ci amețélă de simțĕmintei fantasteriă, care nicĭodată n'arŭ trebui sĕ fiă basa une acțiunĭ. Dér pe lângă fantasteriă mai esistă la noi încă ceva și acestŭ ceva se póte numi: *licitațiune patriotică*, Cine dă mai multŭ? Cine se póte inferbênta mai bine, adecă mai cu flénca (gura) mare pentru lățirea limbei maghiare, cine póte sĕ lovéscă și sĕ clevetéscă mai bine naționalitățile (ca d. e. Gavrilŭ Ugron în articululŭ sĕu privitorŭ la congresulŭ Sĕcuilorŭ), cine póte 'ntórce ochii mai bine, pentru »adorata« patriă. Și — nu e vina mea — dér par'că la acéstă licitațiune tocmai astfelŭ de ómenĭ stau în celŭ dintêiu rêndŭ, *dela carĭ nu numai că mai puținŭ s'ar fi așteptatŭ acésta,* ci cu privire la *sinceritatea lorŭ* se potŭ nutri *îndoelĭ intemeiate*, pe când alții, *cărora în puterea nascerii, aducațiunii și tuturorŭ relațiunilorŭ vieții lorŭ trebue sĕ le zacă mai multŭ maghiarismulŭ la inimă, păstréză o atitudine multŭ mai liniștită.* Onóre și respectŭ lorŭ! Eu însĕ nicĭodată nu voiu crede, că în inima ministrului de instrucțiă Trefortŭ simțĕmêntulŭ maghiarŭ sĕ fiă atâtŭ de patentatŭ, încâtŭ în urma acestui simțĕmêntŭ sĕ propună legea, care întroduce limba maghiară în tóte scólele poporale. Asta nu o credŭ, deórece odinióră, când scria numai articulĭ de fondŭ, ca orĭce muritorŭ, nu numai odată s'a esprimatŭ cu atâta lipsă de iubire despre națiunea maghiară, despre poporulŭ barbarŭ și despre jupânii din provinciă, și acésta n'am uitat'o nicĭ adĭ.

Aci e d. e. Bela *Grünwald*. Sciu fórte bine aprecia,

că unŭ bărbatŭ atâtŭ de capabilŭ şi cultŭ a devenitŭ unŭ advocatŭ atâtŭ de zelosŭ alŭ causei maghiare, dér pentru ce tocmai elŭ sĕ aibă în inimă şi sufletŭ simţĕminte mai maghiare şi mai patriotice, decâtŭ atâţĭ alţĭ ómenĭ, *elŭ a cărui limbă maternă,* de cumva sunt bine informatŭ, *nicĭ nu este cea maghiară?* Dér contele Stefan Karolyi? Elŭ face parte din acea *nobilime,* care e însăşĭ o naţionalitate şi *pentru a căreia maghiarisare în adevĕrŭ ar fi nevoiă de înfiinţarea unei reuniunĭ de cultură.* Nu vréu sĕ enumĕrŭ pe toţĭ câţĭ i-aşŭ puté enumĕra, dér cele ḑise ar puté servi ca unŭ semnŭ pentru mulţĭ ómenĭ, d'a nu suferi sĕ se esercite presiune asupra lorŭ, căcĭ acea *licitaţiune nu e unŭ criteriu, în care sĕ te încredĭ, alŭ simţĕmêntului patrioticŭ maghiarŭ de 13 probe.* Dér negreşitŭ, bunulŭ renume d'a fi unŭ patriotŭ e unŭ punctŭ atâtŭ de simţitorŭ în inima Maghiarilorŭ, ca şi castitatea la femeia virtuósă, din partea căreia nu e de ajunsŭ consciinţa că castitatea esistă, ci trebue sĕ se şi susţină neclintită şi nepătată aparinţa ei. Şi aşa vedemŭ, că mişcarea pornită a reuniunilorŭ de cultură răpesce în curêndŭ cu sine în corulŭ ei, cu o putere, căreia nu i se póte risista, pe toţĭ, şi că în curêndŭ nu mai esistă nicĭ mamelucĭ, nicĭ stânga estremă, nicĭ opoziţionalĭ moderaţi, ci numai patrioţĭ, carĭ fantaséză pentru lăţirea limbei maghiare şi pentru reuniunile de cultură, pe când fórte mulţĭ suntŭ, în carĭ în momente de gândire liniştită se ivesce cestiunea dubietăţii, că óre în adevĕrŭ consultŭ e *a deslănţui Erynniele* (Furiile) *certei pentru naţionalitate?*

Dér auḑimŭ şi afirmarea: *Naţionalităţile nu se potŭ nicĭ odată mulţămi, orĭ ce amŭ face pentru ele;* nu se vorŭ împăca ele nicĭ odată cu ideea de statŭ maghiarŭ; cu câtŭ mai multŭ le concedemŭ, cu atâtŭ mai multŭ cerŭ, cerŭ lucrurĭ ce nu se unescŭ cu ideea de statŭ maghiarŭ... De aceea e neapĕratŭ necesarŭ a le maghiarisa cu orîce preţŭ.

Asupra tendinţelorŭ naţionalităţilorŭ peste totŭ nu suntemŭ destulŭ de lămuriţĭ; întréga lorŭ acţiune se'nvêrtesce împrejurulŭ unorŭ ţinte, care nicîdecum nu suntŭ clarŭ formulate. Anumite aspiraţiunĭ, fantasii] ale inimilorŭ poetice şi tinere încă nu forméză unŭ programŭ seriosŭ de acţiune; acele aspiraţiunĭ suntŭ tocmai aşa de utopiste, ca şi aspiraţiunea nóstră, că fiecare fiu alŭ acestei patrii sĕ fiă unŭ adevĕratŭ Maghiarŭ. Presupusulŭ planŭ alŭ Dacoromânilorŭ d'a transforma Ardealulŭ, ba chiarŭ Ungaria până la Tisa într'unŭ statŭ românŭ şi d'alŭ uni cu România; pofta Slovacilorŭ d'a uni partea nordvestică a Ungariei cu Boemia; planulŭ Omladine d'a alipi Bănatulŭ şi Bacica la Serbia; planulŭ Croaţilorŭ d'a incorpora préjma rîului Muru şi d'a se sepera cu totulŭ de Ungaria — tóte acestea suntŭ lucrurĭ, în a cărorŭ realisare nu crede, după părerea mea, nicĭ unŭ bărbatŭ cu cugetare seriósă dintre naţionalităţĭ. Căcĭ esistă o împrejurare, care face cu totulŭ imposibilŭ, ca aci sĕ se formeze v'odată state curatŭ naţionale, şi acéstă împrejurare e simplu aceea, că aci la noi, ca peste totŭ în întréga Europă sudostică cele mai diferite naţionalităţĭ locuescŭ împreună într'unŭ amestecŭ atâtŭ de împestriţatŭ, încâtŭ graniţele nouĕlorŭ formaţiunĭ de state e cu neputinţă sĕ se desemneze pe basă etnografică şi naţională. Momentele geografice şi istorice suntŭ la formarea statelorŭ de o ponderositate şi influinţă multŭ mai mare, decâtŭ momentulŭ naţionalŭ. Plinŭ de învĕţătură este în acéstă privinţă, ceea ce se petrece acum înaintea ochilorŭ nostri în peninsula balcanică, unde formarea de state curatŭ naţionale, precum fórte corectŭ a observatŭ în delegaţiune ministrulŭ Kalnoky, este o imposibilitate. (Va urma.)

Legile în contra Polonilorŭ.

Alŭ doilea din proiectele de lege, destinate sĕ germaniseze districtele poloneze. a venitŭ la 24 Februarie în discuţia Camerei deputaţilorŭ din Prusia.

Obiectulŭ celui dintâiŭ e cunoscutŭ: a substitui proprietarilorŭ polonezĭ propietarĭ germanĭ. Obiectulŭ celui alŭ doilea e de a substitui limba germană limbei poloneze, printr'o regulamentare a serviciului institutorilorŭ şi institutórelorŭ şi prin intervenirea mai directă a autorităţei în numirea lorŭ. Celŭ dintâiŭ proiectŭ trebue sĕ se aplice în Prusia occidentală şi în Posnania; alŭ doilea se va aplica în Silesia de susŭ şi in districtulŭ Oppeln.

Proiectulŭ alŭ doilea e sprijinitŭ nu numai de partidele guvernamentale, ci şi de progresiştĭ, carĭ nu se arată oştilĭ propagăreĭ limbei germane, combatŭ însĕ germanisarea populaţiunei prin mijlóce pe carĭ nu le potŭ aproba, ne avêndŭ nicĭ o încredere în edificarea lorŭ.

La 26 Februarie s'a încheiatŭ discuţia urmată după cea dintâiŭ citire a proiectului. Singura manifestare vrednică de însemnatŭ în decursulŭ desbaterilorŭ a fostŭ recensiunea deputatului conservatorŭ Meyer. Elŭ vorbi cu multă asprime în contra legii şi atacă ministerulŭ. Haugvitz, rĕspundêndŭ, ḑise că Meyer ar face mai bine sĕ iasă din partidulŭ conservatorŭ şi sĕ între în şirurile liberalilorŭ. Meyer esplică că rĕmâne conservatorŭ, dér independentŭ, pe când ceilalţĭ nu suntŭ de câtŭ guvernamentalĭ. La sfêrşitulŭ şedinţei elŭ declară, că nu mai face parte din partidulŭ conservatorŭ. Acestŭ casŭ produce mare sensaţiune, de óre-ce Meyer a fostŭ consideratŭ dela 1849 încóce ca unŭ membru din cei mai influenţĭ ai partidei conservatóre.

SCIRILE ḐILEI.

Guvernulŭ ungurescŭ are de gândŭ sĕ lege Pesta cu Viena prin telefonŭ, pentru a înlesni comunicarea cercurilorŭ guvernamentale între ele. S'au numitŭ în acestŭ scopŭ mai mulţĭ esperţĭ.

—x—

Ni se scrie din Cohalmŭ, că inspectorulŭ scolarŭ alŭ Têrnavei-marĭ ar fi făcutŭ cunoscutŭ, cumcă pentru susţinerea scólei de statŭ din Cohalmŭ se va ordona rîdicarea dărei scolare de 5% normate de lege dela locuitorii de acolo, sub pretextŭ că nicĭ o confesiune nu ridică vre-o dare pentru scóla sa. Straniă scire şi mai straniu pretextulŭ! Va sĕ ḑică nu le e destulŭ duşmanilorŭ naţionalităţilorŭ, că acestea, pe lângă jertfele ce le facŭ pentru statŭ de o potrivă cu Maghiarii, îşĭ susţinŭ scólele totŭ din sudórea lorŭ! Nu e destulŭ că »patrioţii" nu dau nicĭ unŭ banŭ frântŭ pentru scólele naţionalităţilorŭ, acum mai cerŭ ca pe deasupra, peste ce dau visteriei, sĕ le mai susţină şi scólele de maghiarisare! Cum? Banii cu carĭ susţinemŭ scólele nóstre nu e dare? Marĭ suntŭ minunile rĕspânditorilorŭ culturei în Orientŭ, ca şi persecuţiunile lorŭ pornite contra Nemaghiarilorŭ¡

—x—

Balulŭ aristocraţiei maghiare ce s'a datŭ în Pesta în favorulŭ „Kulturegyletului" a avutŭ numai succesŭ moralŭ, nu şi materialŭ, scrie „Egyetertes:" cheltuelĭ enorme, dér venitŭ slabŭ. Mare pretiniă a legatŭ jupânŭ fiasco cu Kulturegyletistii.

—x—

De pe Cioarŭ ni se scrie: „Unii ómenĭ pretindŭ cu órecare firmitate, că protopopulŭ şi parochulŭ românŭ gr. cat. din Baia-mare ar purta matriculele în limba maghiară. Nu ne vine a crede aşa ceva, amŭ dori însĕ ca Sfinţia sa sĕ nimicéscă faimele rele print'o declaraţiune în publicŭ."

—x—

Junimea maghiară dela Universitatea din Cluşiu face marĭ pregătirĭ pentru serbarea ḑilei de 15 Martie 1848. Din programŭ nu lipsesce nicĭ „Talpra Magyar! (Susŭ Maghiare! Bătătorŭ la ochĭ e, că cu declamarea acestei poesii s'a însărcinatŭ jiristulŭ Greskovics, ér cu vorbirea festivă juristulŭ Sztupjar — amêndoi „neaoşĭ" Maghiarĭ.

—x—

O notiţă statistică comunică, că Deva primesce anualŭ 95 de ḑiare în 329 esemplare; între acestea suntŭ 5 române, 20 germane şi 70 maghiare.

—x—

Declaraţia pe care a făcut'o ministrulŭ de esterne rĕspunḑêndŭ la interpelarea d-lui Iepurescu, privitóre la convenţiile comerciale şi aplicarea tarifului autonomŭ, a pututŭ sĕ mulţuméscă pe interpelatorŭ, »L'Indépendance roumaine« însĕ nu crede că ea a pututŭ sĕ scótă şi ţéra din nesiguranţa în care se afla până aḑĭ. »Doué cestiunĭ ḑice »L'Indep. Roum.«, preocupă ţéra: 1. De a sci décă guvernulŭ are intenţiunea de a încheia nouĕ convenţiunĭ comerciale; 2. De a fi sigură, că mĕsura de rigóre, care s'a aplicatŭ Franciei din Iulie 1885. şi Elveţiei acum câteva ḑile, se va aplica pe rêndŭ Rusiei, Austro-Ungariei, etc. In ce privesce punctulŭ celŭ dintêiu rĕspunsulŭ guvernului a fostŭ afirmativŭ. Din nenorocire însĕ, rĕspunsulŭ la alŭ doilea punctŭ nimicesce pe celŭ dintêiu. In adevĕrŭ, ministrulŭ a ḑisŭ: »Guvernulŭ va aplica tarifulŭ autonomŭ statelorŭ ale cărorŭ convenţiunĭ cu noi vorŭ fi espiratŭ, décă, până la espirarea acestorŭ convenţiunĭ, nu se vorŭ fi încheiatŭ altele cu acele state.« Décă aşa déră guvernulŭ românŭ va ajunge la o înţelegere cu Austro-Ungaria înainte de 1/13 Iunie, va încheia o convenţiă cu acéstă putere şi nu-i va aplica tarifulŭ autonomŭ. E evidentŭ decĭ, — crede »L'Indep. roum.« — că o nouĕ întrebare mai precisă, va trebui sĕ se pună câtŭ mai curêndŭ guvernului.

—x—

In cătunulŭ Voloşcanĭ, judeţulŭ Putna, unŭ soldatŭ din Dorobanţĭ a găsitŭ o comóră, compusă din piese de argintŭ de mărimea leilorŭ de 1 şi 2. O gazetă din Focşanĭ, ḑice „Rĕsboiulŭ," pretinde că acele monede ar fi tetradrachme de ale regelui Filip II alŭ Macedoniei, secululŭ IV înainte de era creştină. Forma monetelorŭ e rătundă şi nu au nicĭ o inscripţiă pe ele; pe aversŭ au unŭ capŭ încoronatŭ cu laurĭ, pe reversŭ unŭ călăreţŭ cu coifŭ (calŭ cu botŭ de pelicanŭ). D'asupra coifului şi la botulŭ calului câte o stea.

—x—

Artista română Teodorini a sositŭ în Bucurescĭ venindŭ din Madridŭ. La gară a aşteptat'o multă lume. Membrii »Intim Clubului" i-au oferitŭ unŭ buchetŭ.

—x—

Din Rusciuc i se scrie »Românului«: »Aci s'au chematŭ sub arme toţĭ bărbaţii valiḑĭ, fără distincţiune de naţionalitate, dela vêrsta de 18 până la 30 de anĭ. Nisce tunurĭ marĭ de asediu, carĭ se aflau aci, au fostŭ espediate spre Vidinŭ. Pregătirile de rĕsboiu se urméză pe o scară întinsă cu tóte tratările de pace". Totŭ din Rusciucŭ a primitŭ următórele rêndurĭ: »Pregătirile de rĕsboiu se urméză pe o scară fórte întinsă şi cu o grabă ne mai pomenită. Muniţiunĭ se transpórtă pe fiecare ḑi pe apă şi uscatŭ. Vapórele flotilei bulgare lucréză mereu între Rusciucŭ, Lompalanca şi Vidinŭ. Se ḑice că în curêndŭ Bulgaria unită va dispune de 180,000

FOILETONŬ.

Publicitatea la Romanii cei vechĭ.

(Prelegere publică ţinută la 12 Decemvre 1885 în sala gimnasiului românŭ gr. or.)

(Fine)

Claudie Auguste pe tine te chiamă statulŭ! asemenea de 40 de orĭ), *Claudie Auguste, tu fratele, părintele, amiculŭ nostru, tu bunŭ Senatorŭ, tu adevĕratŭ principe!* (rostitŭ de 80 de orĭ)."

In loculŭ alŭ doilea séu partea a doua aduceau „*Acta populi Romani diurna*" dărĭ de sémă amĕnunţite despre tóte pertractările judecătorescĭ, precum şi espunerea pe scurtŭ, une-orĭ chiar şi pe largŭ a causelorŭ de procesŭ. Procesulŭ celŭ pré-vestitŭ alŭ lui *Milone,* din causă că a ucisŭ (ce e dreptŭ nu chiar elŭ cu mânile lui, ci sclavii lui în presenţa sa) pe Clodiu, unŭ tribunŭ alŭ poporului, a fostŭ tractatŭ în ḑisulŭ ḑiarŭ de raportorĭ desterĭ şi sigurĭ cu deplină obiectivitate şi astfelŭ analisatŭ până în cele mai micĭ amĕnunte, încâtŭ Ascaniu, despre care pomenirămŭ mai nainte, se referĕ mai târziu la acestŭ raportŭ alŭ „ḑiarului poporului romanŭ« ca la unŭ isvorŭ de totŭ neîndoelnicŭ, adecă mai pre susŭ de tótă îndoéla. — In „*acta populi Romani diurna,*« şi adecă în partea a doua se înregistrau numele acusaţilorŭ şi ale osîndiţilorŭ, precum şi modulŭ pedepsei, şi eventualŭ şi achitarea. Cum-că acestŭ usŭ a esistatŭ, se vede din aceea, că împĕratulŭ Domiţianŭ, care şi ca omŭ şi ca domnitorŭ întrunia mai numai calităţile: *cruḑimea, laşitatea, părtinirea, deşertăţiunea,* a datŭ ordinŭ strajnicŭ, ca numele unorŭ persóne anumite, pe care elŭ le osîndia la mórte fără multă judecată, precum făcé şi cu bieţii creştinĭ, carĭ nu mai sciau, unde sĕ se mai ascundă de gróza lui, persóne pe carĭ elŭ le osîndia la mórte mai multŭ de frica sentimentelorŭ lorŭ, decâtŭ pe temeiulŭ fapticelorŭ vătămărĭ de legĭ, sĕ nu se înregistreze în „*acta,*" — o mĕsură, care sémĕnă de minune cu purtarea guvernului imperialŭ rusescŭ în procese nihilistice.

Ḑiarulŭ „*acta populi Romani diurna*" mai avé o rubrică numită „*amestecată séu diverse*«. In acéstă rubrică sĕ reporta mai multŭ séu mai puţinŭ detăiatŭ despre tóte întêmplările posibile, despre fenomene naturale şi alte memorabilităţĭ, despre noutăţĭ literare şi artistice. —

In acéstă rubrică aflămŭ reportatŭ, că în timpulŭ pertractării renumitului procesŭ alŭ lui Milone a ploatŭ ţigle arse; că *Staţius,* unŭ cântăreţŭ vestitŭ alŭ *Silvelorŭ* séu *Silvanelorŭ,* ḑeiţele, ḑînele pădurilorŭ (dela cuvêntulŭ lat. silva-pădure), a pusŭ în perspectivă, va sĕ ḑică a anunţatŭ lucrarea unui opŭ, care este menitŭ a face sĕ dispară totŭ, ceea ce autorulŭ a făcutŭ până acuma; că la cea mai de-aprópe alergare de cai se vorŭ presenta doi armăsarĭ din Spania-sudică, faţă cu carĭ Bucefalulŭ lui Alecsandru celŭ Mare a fostŭ numai o mărţógă şi altele şi altele. Totŭ din repórtele rubricei a treia a »ḑiarului romanŭ« se póte cunósce fără de tótă îndoéla, că în ceea ce priviau înscenările dramatice şi pantomimice, s'a doveditŭ unŭ coloritŭ criticŭ precum şi că multe piese teatrale de totŭ felulŭ, carĭ au trecutŭ prin fórfecele recensiunii, aŭ fostŭ numai lucrurĭ tocmite şi plătite. Ideea de reclamă era tare usitată la Romanĭ. Iuliu Cesarŭ, fundatorulŭ „ḑiarului poporului romanŭ," puné mare preţŭ pe aceea, de a fi criticatŭ favorabilŭ în „*acta diurna;*" căcĭ a însărcinatŭ pe Antoniu, sĕ predea redactorului „ḑiarului" aceea notiţă, că elŭ, Iuliu Cesare, a respinsŭ coróna oferită de Senatŭ cu abnegaţiune de sine.

„*Acta populi Romani diurna*" mai conţinea şi o a patra rubrică, în care se afla înregistrare, adecă publicare de scirĭ private, mai alesŭ familiare. Nascerile şi casurile de mórte, căsătoriile şi despărţeniile celorŭ 10,000 de familii superióre, adecă de patricii se publicau în „*acta*". — La istoricii romanĭ aflămŭ multe atestate, numeróse pasage, carĭ dovedescŭ, că acestŭ usŭ era fórte lăţitŭ.

ómenĭ. Dilele acestea se aştéptă sosirea a 10,000 puscĭ, 15 milióne cartuşe (patróne) şi vr'o 50 tunurĭ."

—x—

In privinţa conflictului sêrbo-bulgarŭ „Epoca« dă următórea informaţiune, ce dice că o are dintr'o sorginte câtŭ se póte de positivă: »Era hotărîtŭ, ca armata sêrbéscă sĕ trécă granița la 10 Martie viitorŭ stilŭ nou. In urma declaraţiunii formale a guvernului turcescŭ, că décă trupele sêrbescĭ vorŭ intra în Bulgaria, guvernulŭ otomanŭ va privi acésta ca unŭ casus belli, Sêrbia a primitŭ sĕ încheie pacea«.

—x—

In Ungaria de nordŭ circulă o mulţime de monede false de aurŭ.

—x—

Ni se scrie din comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca: „Unŭ frigŭ secŭ avemŭ pe aicĭ, căcĭ omĕtulŭ se topise în decursulŭ lunei lui Faurŭ st. n. Viorelele şi floricelele de primăvéră ce rĕsăriseră în acéstă lună, cu ivirea lui Mărţişorŭ st. n. îşĭ iau rĕmasŭ bunŭ dela noi."

—x—

Assentarea. In urma unei ordinaţiunĭ a ministerului honvedilorŭ, dela 21 Februariu a. c., pentru revidia din anulŭ acesta în scopulŭ complectării contingentului minimalŭ alŭ honvedimei este chemată a patra clasă de etate, adecă obligaţii la serviciulŭ militarŭ născuţĭ în anulŭ 1863. De aceea petiţiunile de reclamare, precum şi petiţiunile pentru favorulŭ voluntariatului pe unŭ anŭ, séu pentru eliberarea dela obligămêntulŭ serviciului presentŭ, sĕ se înmâneze magistratului cu tótă graba. Comisiunea de reviḑiă pentru cerculŭ oraşului Braşovŭ lucréză în hotelulŭ Nr. 1 şi anume în dilele de 16, 17 şi 18 Martie a. c. La 15 Martie se vorŭ tracta petiţiunile de reclamare ale classei I şi II de etate a obligaţilorŭ la serviciulŭ militarŭ născuţĭ în anii 1866 şi 1865. La 16 Martie se vorŭ visita la corpŭ obligaţii serviciului militarŭ din classa I de etate, la 17 Martie cei din classa II de etate. La 18 Martie se vorŭ visita de medicŭ tinerii din classa III şi IV de etate născuţĭ în anii 1864 şi 1863, şi în acelaşĭ timpŭ se vorŭ esamina petiţiunile de reclamare ale acestorŭ două classe de etate, precum şi se vorŭ visita la corpŭ chiar şi tinerii cu reclamaţii. De aceea se facŭ cu deosebire atenţĭ tinerii născuţĭ în anii 1864 şi 1863, că de aci înainte, în urma unei nouĕ disposiţiunĭ din instrucţiunea legei militare, suntŭ obligaţĭ a se presenta în persónă înaintea comisiunei de asentare şi adecă la 18 Martie a. c. înainte de amédĭ la $8^1/_2$ óre, căcĭ în casŭ contrarŭ nu se vorŭ lua în tractare petiţiunile de reclamare.

—x—

Monopolulŭ chibritelorŭ în România. O grupă de financiarĭ austriacĭ şi francesĭ a propusŭ guvernului românŭ sĕ înfiinţeze o aşa numită »Regie cointeressée des Allumettes en Roumanie«, în următórele condiţiunĭ: 1) Guvernulŭ primesce 24 la sută din venitulŭ brutŭ. 2) Preţulŭ vêndḑerei chibriturilorŭ va fi pentru o cutie mică 5 centime, pentru una mare 10 centime. 3) Fabricele actuale de chibriturĭ vorŭ fi cumpĕrate pe séma statului, care le va plăti cu banii depuşĭ de către concesionarĭ ca cauţiune; la casŭ de trebuinţă concesionarii vorŭ avansa suma ce mai trebuesce, rĕmânêndŭ a se despăgubi din venitulŭ monopolului. 4) Guvernulŭ stabilesce minimulŭ garanţiei. 5) Fabricele destinate pentru esportŭ suntŭ libere de orĭ-ce dare şi nu suntŭ supuse la vămuire. 6) Conducĕtorii technicĭ şi comercialĭ potŭ fi strĕinĭ, lucrătorii însĕ nu potŭ fi decâtŭ Românĭ. Secţiunile Camerei au admisŭ tóte proiectulŭ de lege pentru înfiinţarea monopolului chibriturilorŭ. Probabilŭ, mâne proiectulŭ va fi adusŭ în discuţiunea publică a camerei.

Viena, 28 Febr. 1886.

(Balulŭ Regimentului 31.) Domnule Redactorŭ! In séra de 26 Febr. subofícerii dela batalionulŭ alŭ 2-lea şi alŭ 3-lea alŭ regimentului 31 „Friedrich Wilhelm Grossherzog von Meklenburg Strelitz." care mai nainte a fostŭ în Sibiiu, au datŭ unŭ balŭ. La acestŭ balŭ au luatŭ parte şi comandantulŭ generalŭ alŭ armatei, Baronulŭ Bauer, alţĭ generalĭ, coloneiĭ şi mai toţĭ oficerii reg. 31. şi dela alte regimente.

Indată după sosirea Bar. Bauer, ne surprinsera 13 voinicĭ românĭ, carĭ în sunetulŭ „marşiului lui Mihaiu Eroul," cu unŭ mersŭ adevĕratŭ marţialŭ întrară în sală. După ce se puseră în cercŭ începură a juca jocurile nóstre istorice, aduse de strămoşii noştrii din Roma, înainte de asta cu 18 seculĭ — *Bătuta şi Romanulŭ*, (Căluşierulŭ). Precisiunea şi abilitatea jocului acestorŭ voinicĭ a fostŭ perfectă. Conducătorulŭ lorŭ, D-lŭ Oct. Popŭ stud. techn., s'a distinsŭ prin flecsibilitatea sa, astfelŭ că Bar. Bauer i-a gratulatŭ şi s'a intreţinutŭ multŭ timpŭ cu dênsulŭ. De asemenea au făcutŭ şi dómnele patronese ale acestui balŭ. Conducătorulŭ şi ceilalţĭ 12 voinicĭ, soldaţĭ românĭ din bravulŭ regimentŭ 31, erau din cei mai frumoşĭ aleşĭ şi îmbrăcaţĭ în portulŭ nostru românescŭ, peste brâu cu curele (şerpare) şi *brâne tricolore*, cióreci albĭ şi opincĭ.

Publiculŭ a fostŭ fórte mulţămitŭ de dênşii, ér' nouĕ Românilorŭ presenţĭ, ne sălta inima de bucuria ce-o sêmţamŭ la vederea acestorŭ bravĭ, fraţĭ cu victorioşii opincarĭ dela Plevna, Călugărenĭ, Baia, Turda etc.

In sală era espusŭ şi portretulŭ în mărime naturală alŭ împĕrătesei Maria Theresia — sub care s'a formatŭ acestŭ regimentŭ — şi lêngă portretŭ 2 soldaţĭ stau ca posturĭ de onóre în uniforma regimentului de pe acelŭ timpŭ.

Tuturorŭ acelora, carĭ au avutŭ frumósa ideă de a face sĕ se jóce aceste jocurĭ istorice le dorimŭ viaţă lungă şi sêmţeminte totdeauna românescĭ.

Sêmţemintele şi lucrurile de bine românescĭ sĕ le propagămŭ cu cea mai mare stăruinţă între toţĭ Românii." *U....*

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

PESTA, 4 Martie. — Comisiunea militară a camerei deputaţilorŭ a primitŭ legea glótelorŭ şi ca basă a desbaterii speciale. Ministrulŭ honvedilorŭ Fejerváry a datŭ lămurirĭ, că disposiţiunile proiectului se estindŭ asupra tuturorŭ cetăţenilorŭ statului, chiar şi asupra acelora, carĭ s'au rescumpĕratŭ, căcĭ acestia s'au liberatŭ numai dela serviciulŭ militarŭ din armata comună şi dela honvedĭ. Ce privesce uniformarea, legislativa are sĕ hotărescă. In totŭ casulŭ glotaşii se vorŭ distinge printr'unŭ semnŭ la braţŭ séu prin şapcă (chipiu), spre a se bucura şi ei de scutulŭ internaţionalŭ. Afară de acésta glotaşii aparŭ ca aparţinêndŭ armatei active. Glotaşii croaţĭ se vorŭ organisa în tocmai ca honvedii croaţĭ, cu comandă croată, cu oficerĭ croaţĭ. Paragrafii 2 şi 3 privitorĭ la unele disposiţiunĭ se vorŭ desbate din nou, ceilalţĭ paragrafĭ s'au primitŭ neschimbaţĭ.

BELGRADŬ, 4 Martie. — *Adĭ apare ucazulŭ de demobilisare.*

DIVERSE.

Lupii!!! Lupii!!! — Scena e măréţă şi d'unŭ interesŭ dramaticŭ colosalŭ. Se petrece în Prahova, în comuna Gherghiţa, în nóptea dilei de 26 Ianuariu. Écă scena: Maria, fata locuitorului Dumitru Anghelŭ din comuna Gherghiţa, ese afară din casă în dorile dilei de 26 Ianuariu purtândŭ în braţe pe o soră a sa mai mică, Păuna. Când s'o lase josŭ, vede în întunericulŭ străvediu alŭ nopţilorŭ de érnă, unŭ câne mare repedindu-se asupra fetiţei. Maria curagiósă apucă pe sora sa şi cu iuţéla fulgerului o ascunde sub póle ţinênd'o c'o mână, ér cu cealaltă se apără retrăgêndu-se spre casă cu faţa către lupŭ. — Sai, tată, că ne mănâncă lupulŭ!! strigă Maria ajunsă în prispă. Din prispă în săliţă, din săliţă în odaiă, fetele intră şi lupulŭ intră după ele. Vedeţĭ scena: în odaiă dormŭ tatălŭ, muma şi patru copii. Maria, Păuna şi lupulŭ vinŭ peste ei. Inchipuiţi-vĕ desceptarea tuturorŭ, ţipetele şi spaima copiilorŭ, şi admiraţĭ curagiulŭ magnificŭ alŭ bietului părinte, care din aşternutŭ sare la lupŭ şi începe luptă dréptă, s'apucă adecă la trântă. Lupulŭ îşĭ înfige colţii în braţulŭ stângŭ alŭ curagiosului ţĕranŭ. Lupta continuă; Maria cu unŭ cleşce băgatŭ pe beregata lupului silesce fiéra sĕ-şĭ descleşteze colţii din braţulŭ tatălui sĕu. Copii ţipă, mama mórtă de grózǎ a înlemnitŭ. Dumitru şi cu Maria se luptă mereu. Rĕuşescŭ de a scóte pe lupŭ din odaiă în săliţă. Celŭ puţinŭ décă morŭ eu, sĕ scape copii. In săliţă, lupulŭ e trântitŭ josŭ şi pironitŭ în nemişcare de Dumitru. Maria strigă ajutorŭ din prispă. Vecinulŭ Ionŭ Dumitru alerga — amĕnuntele suntŭ tipice!! — cu o cobiliţă pe care o băga lupului érăşĭ pe beregată. Probabilŭ că clescele de vĕtră alŭ Mariei fusese scosŭ, pentru a face locŭ cobiliţei vecinului Ionŭ Dumitru. Strigătele Mariei, eroina acestei lupte, continuă. Tache Câmpénu, altŭ vecinŭ, vine cu unŭ cuţitŭ şi în fine lupulŭ strânsŭ de gâtŭ şi năbuşitŭ de cobiliţă e înjunghiatŭ ca porcii. Rănile lui Dumitru suntŭ următórele: braţulŭ stângŭ pĕtrunsŭ de patru colţĭ ai lupului, pântecele sgâriatŭ, degetele spintecate de ghiară, peptulŭ umflatŭ de strânsórea lupului. Rănile Mariei: mâna străpunsă de unŭ colţŭ alŭ lupului, piciórele sgâriate, mai micĭ muşcăturĭ când opera retragerea în casă cu Păuna. Astfelŭ e scena pe care numai imaginaţiunea cetitorului o póte anima în destulŭ. Totŭ în aceea nópte o haită de lupĭ a mâncatŭ o mulţime de cânĭ din cătunulŭ Ungurenĭ. O altă haită a cutreeratŭ partea de apusŭ a comunei şi o a treia, fórte numĕrósă, a fostŭ luată la gónă cu strigăte de o nuntă la care cântecile lăutarilorŭ atrăseseră pe lupĭ.

***

Mórte curiósă. — »Democratulŭ« din Ploescĭ spune, că unŭ evreu bĕtrânŭ, numitŭ Solomon Grimeort şi Ceaşu, reclamândŭ la judecătoria de ocolŭ contra evreicei Beni Lazăr, că ar fi avêndŭ sĕ-i dea o sumă de banĭ de când se afla în serviciulŭ sĕu ca băiaşă, ér femea tăgăduindŭ aceea datoriă, elŭ i-a deferitŭ jurămêntŭ; dér defendórea, fiindŭ şi ea priceputǎ, a întorsŭ jurămêntulŭ asupra reclamantului. Acesta mergêndŭ la sinagogă ca sĕ-lŭ presteze, Marţĭ, la 11 Februariu curentŭ, rabinulŭ l'a dusŭ în templu şi înaintea tablelorŭ legei expuindu-i gravele consecinţe ce atrage după sine o mărturisire nedréptă, elŭ s'a înfricoşatŭ aşa de multŭ, încâtŭ nu numai c'a refuzatŭ d'a jura, dér mergêndŭ acasă a încetatŭ imediatŭ din viéţă. Nu scimŭ décă, în interesulŭ sciinţei se va fi făcutŭ vre-o autopsiă cadavrului.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Nascerea unui copilŭ se anunţa, începêndŭ din timpulŭ domniei lui Marcu Aureliu, mai ântâiu la oficerulŭ stării civile, la prefectulŭ tesaurului şi numai după aceea era publicată în *„acta diurna"*.

Filosofulŭ Seneca dice: »Nicĭ unŭ numĕrŭ din diarŭ nu apare, fără sĕ publice vre-o despărţeniă«.

După tóte acestea suntemŭ siliţĭ a mărturisi, că Roma posedea în aceste »*Acta populi Romani diurna*« unŭ organŭ de totŭ respectabilŭ, care nu lăsa nimica de doritŭ în privinţa abundanţei şi a felurimii materialului şi care a încetatŭ de a mai eşi, când Roma a încetatŭ de a mai fi reşedinţa imperiului romanŭ, prin urmare de a mai fi centrulŭ acela, în care se concentrau toţĭ nervii, tóte vinele, carĭ viniau dela cele mai depărtate marginĭ ale imperiului.

Acuma, după ce v'amŭ întreţinutŭ despre publicitate, cu alte cuvinte despre pressa la Romanii cei vechĭ (în deajunsŭ séu nu, asta nu potŭ sĕ o sciu!), mĕ veţĭ întreba póte stimabilelorŭ d-ne şi d-şóre cum se scriau acele jurnale pe timpulŭ acela, când nu esista tipografia, adecă nu era cunoscută măestria de a tipări cărţĭ séu gazete şi nicĭ fabricaţiunea hârtiei? Despre acésta mĕ veţĭ întreba cu atâta mai vêrtosŭ, ba sunteţĭ îndreptăţite chiar la acésta, mai alesŭ, décă vĕ voiu spune, că diarulŭ *„Acta populi Romani diurna"* se trimetea până la cele mai depărtate marginĭ ale imperiului romanŭ: în Europa până la Océnulŭ-atlanticŭ, în Britania (Anglia de astădĭ), până la Rinŭ, până la Dunastru (Dnistru), marginea de odinióră între Basarabia şi Rusia, până la gurile Dunării, până la Marea Négră, — va sĕ dică şi pe aicĭ în părţile nóstre, carĭ s'au ţinutŭ de imperiulŭ romanŭ dela anulŭ 106—274 după Cristosŭ, — apoi în Asia până la Caucasŭ, până dincolo de riurile Tigru şi Eufratŭ, în Arabia-pustiă şi în Africa până în Pustia-Libiei, — se trimetea, décă nu în decĭ de mii de esemplare, bunăóră ca diarulŭ vienesŭ *Neue freie Presse* şi alte diare europene şi americane, dér de sigurŭ nu în câte o miă esemplare, ca cele mai multe foi periodice politice române dela noi, câtŭ şi de dincolo de Carpaţĭ.

Daţi-mĭ dér voe sĕ vĕ spunŭ pe scurtŭ, cum se tipăriau, respective scriau jurnalele şi cărţile la Romanii cei vechĭ. Tipografia, arta tipografică nu era cunoscută, ce e dreptŭ, la dênşii, deşi scrisórea era tare lăţită, ba chiar sculpta-rea de litere în lemnŭ şi în pétră era în usŭ ăncă din cele mai vechĭ timpurĭ, ceea ce ne dovedescŭ în deajunsŭ multele inscripţiunĭ pe monumente de totŭ felulŭ. Nu numai nume de persóne singuratice, ci chiar versurĭ întregĭ, şi încă multe versurĭ din autori, ba chiar tractate cu statele esterne şi legile de pe cele 12 table erau sculptate în metalŭ (aramă).

Insĕ deşi nu dispuneau Romanii cei vechĭ de mijlócele necesare, de carĭ dispunemŭ noi, pentru lăţirea sciinţei şi literaturei de totŭ felulŭ, căcĭ tipografia s'a inventatŭ cu multŭ mai târdiu, totuşĭ avéu ei unŭ altŭ mijlocŭ deşi nu aşa de espeditivŭ séu lesniciosŭ de care se serviau la scrisŭ. Acelŭ mijlocŭ erau sclavii cei mulţĭ pe carĭ îi avéu ei. Aceştia scriau după dictatŭ. Era multŭ până se făcéu, respective scriau o sumă de esemplare, apoi se dicta în mai multe locurĭ şi mai multe sute scriau deodată şi mii de esemplare eşiau gata de sub pressă. Espediţiunea până la marginele imperiului nu mergea firesce aşa de iute ca cu drumurile nóstre de ferŭ, dér de sigurŭ mai iute, decum mergea la noi până la înfiinţarea drumurilorŭ de ferŭ, căcĭ Romanii aveau unŭ serviciu postalŭ bine, fórte bine organisatŭ şi drumurĭ escelente.

Literatura preste totŭ încă era tare lăţită, căcĭ esistau librarĭ, carĭ posedeau sute de sclavĭ cunoscĕtorĭ de scrisóre, carĭ copiau în scurtŭ timpŭ unŭ opŭ în mai multe mii de esemplare.

Din tóte vedemŭ, că la Romanii cei vechĭ publicitatea era bine desvoltată şi tare lăţită şi nu numai în Roma esistau diare ci şi în alte oraşe mai însemnate ale imperiului.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 3 Martie st. n. 1886.

Rentă de aurŭ 4%	104 55
Rentă de hârtiă 5%	95.50
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	152.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	100.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.—
Bonurĭ rurale ungare	104 75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 75
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119 60
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124.70
Renta de hârtiă austriacă	85.70
Renta de arg. austr.	85.85
Renta de aurŭ austr.	113 90
Losurile din 1860	140 25
Acţiunile băncei austro-ungare	875 —
Act. băncei de creditŭ ung.	303.75
Act. băncei de creditŭ austr.	292.25
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.95
Napoleon-d'orĭ	10.01½
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.75
Londra 10 Livres sterlinge	126.05

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 17 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	91—	92—
Renta rom. amort. (5%)	95½	96—
» convert. (6%)	87½	88¼
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	102—	103—
» „ „ (5%)	85½	86½
» » urban (7%)	98—	99—
» » » (6%)	92—	93—
» » » (5%)	82½	83¼
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	'15 ½	15—
Bancnote austriace contra aurŭ	2.00—	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 4 Martie st. n. 1886

	Cump.	Vênd.
Bancnote românescĭ	8.57	8.62
Argint românesc	8.50	8.55
Napoleon-d'orĭ	9.97	10.02
Lire turcescĭ	11.22	11.32
Imperialĭ	10.20	10.30
Galbenĭ	5.90	5.95
Scrisurile fonc. »Albina«	100.—	101.—
Ruble Rusescĭ	123.—	124.—
Discontulŭ	7—10 % pe anŭ.	

Nr. 235, 1886.

a. f. sc. c. d.

Publicaţiune de licitaţiune.

Posesiunea nemişcătóre ce au în comunitatea Ceanulŭ-mare fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ Năsĕudului, carea are estensiunea de 1035 jughere 538□° şi constă din arătură, cosăştină şi păşiune, dimpreună cu edificiele de locuitŭ şi economiă, ce se află pe ea, cu casa de cârcimă şi cu dreptulŭ de cârcimăritŭ se dau în arêndă pe dece anĭ, începêndŭ din 24 Aprile 1886 cu preţulŭ de strigare de 3000 fl. v. a. la 11 óre înainte de amédĭ în faţa locului în Ceanulŭ mare la cancelaria comunală de acolo.

Voitorii de a licita suntŭ datorĭ a depune vadiulŭ de10%. Până la începerea licitaţiunei sĕ primescŭ şi oferte scripturistice închise, făcute după prescipte şi provĕdute cu vadiulŭ prescrisŭ.

Condiţiunile specaialĭ sĕ potŭ vedé la subscrisa comisiune şi la antistia comunală din Ceanulŭ mare. Din şedinţa comisiunei administratóre de fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ

Năsĕudŭ, 24 Februariu 1886.

Preşedintele: **Ioanŭ Ciocanŭ.** Secretarulŭ: **Ioachimŭ Mureşianu.**

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.06
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezō-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Cluşiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	—	—	12.36	—
Mediaşŭ	—	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4.53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6 19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5 28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.